

УДК 37.014:373.67+378:78

Bogna Dulińska

Akademia Muzyczna w Łodzi

(Polska)

Богна Дулінська

Музична академія ім. Г. і К. Бацевичів у Лодзі

(Польща)

**MIĘDZYNARODOWA WSPÓŁPRACA SZKÓŁ I UCZELNI
WYŻSZYCH JAKO CZYNNIK ROZWOJU W KSZTAŁCENIU
MUZYCZNYM**

**МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ ШКІЛ І ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ ЯК ЧИННИК РОБИТКУ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ**

У статті розглянуто три найбільш популярні форми міжнародних музичних зустрічей, їх позитиви і негативи, що позначаються на діяльності як педагогів, так і їх учнів. Окремо розглянуті розповсюджені нині міжнародні музичні майстер-класи, що користуються популярністю серед музичних шкіл та академій. Увага приділена організаційним особливостям міжнародних інструментальних конкурсів, показано їх позитивний вплив на формування виконавської майстерності учнів і студентів. Висвітлено співпрацю вищих музичних шкіл в межах програми Erasmus, що відкриває для студентів міжнародний освітній та мистецький простір.

Ключові слова: міжнародна співпраця, музична школа, музичний майстер-клас, музична освіта, виконавська майстерність.

«... ona właśnie /muzyka/ - wśród innych sztuk pięknych, w najwyższym stopniu posiada ów zadziwiający dar bezpośredniego wyzwala instynktu twórczego będącego w gruncie rzeczy jedyną możliwą postawą psychologiczną wobec samego faktu życia»

Karol Szymanowski [1]

W kształceniu muzycznym młodych instrumentalistów bardzo ważną rolę odgrywa równolegle wiele czynników. Oddanie się metodycznej i artystycznej opiece pedagoga, wielki wkład w pracę nad rozwojem własnych umiejętności technicznych oraz kształtowania osobowości muzycznej, poszerzanie repertuaru oraz nieustanne podnoszenie poprzeczki jego trudności, praca nad tremą, to jedynie niektóre z wielu działań jakie musi podjąć młody muzyk, aby osiągnąć wysoki poziom artystyczny. Do niezwykle istotnych i rozwojowych poczynań należy konfrontacja z muzykami innych ośrodków akademickich, w tym także ośrodków zagranicznych. Istnieje wiele form umożliwiających spotkania na polu artystycznym studentów-instrumentalistów. Oczywiście omawiane przeze mnie w niniejszym referacie zjawisko dotyczy nie tylko instrumentalistów, lecz ze względu na to, iż moją specjalnością jest gra na fortepianie i działalność przede wszystkim na polu kameralistyki, postanowiłam odnieść wybrany temat do muzyków-instrumentalistów. Omówię trzy najbardziej popularne formy «międzynarodowych muzycznych spotkań», które dotyczyć będą zarówno studentów, jak i pedagogów uczelni artystycznych, oraz płynące z nich korzyści, jak i skutki negatywne.

1. Międzynarodowe Kursy Mistrzowskie nazywane również Warsztatami Muzycznymi. Kursy Mistrzowskie stały się niezwykle popularne i rozpowszechnione w ostatnich latach. Organizowane są przede wszystkim przez Szkoły Muzyczne i Wyższe Uczelnie Muzyczne. Czas ich trwania jest bardzo różny – od kilku dni do kilku tygodni. Kursy trwające dłuższy czas mają miejsce w okresie wakacyjnym uczniów i studentów. Biorą w nich udział zarówno pedagodzy jak i studenci:

- pedagodzy będący wykładowcami na danym kursie;
- pedagodzy będący biernymi słuchaczami;
- studenci będący uczestnikami czynnymi;
- studenci będący uczestnikami biernymi.

O prowadzenie zajęć z zakresu gry na instrumencie proszeni są wybitni muzycy-instrumentaliści o wielkim doświadczeniu pedagogicznym i bogatej działalności koncertowej. Zajęcia mające miejsce na w/w warsztatach przybierają postać indywidualnych otwartych lekcji. Zarówno ilość jak i czas trwania zajęć, a także przydział kursanta do poszczególnego pedagoga, bądź pedagogów określa regulamin kursu, do wglądu którego ma prawo uczestnik zanim podejmie decyzję o przystąpieniu do kursu. W przypadku zajęć w specjalności «gra na fortepianie» biorą udział jedynie kursant i pedagog. Inaczej jest na lekcjach instrumentów, którym w większości wykonywanego repertuaru towarzyszy fortepian. Zauważyłam, iż wykładowcy rozpoczynają pierwsze spotkania bez udziału akompaniamentu, skupiając się na stronie czysto warsztatowej, dopiero w późniejszym etapie pracy dochodzą zajęcia z udziałem pianisty. Współpraca z instrumentami dętymi jest podstawą mojej działalności w dziedzinie kameralistyki, dlatego w dalszej części referatu pozwolę sobie na przedstawienie przykładów dotyczących w/w instrumentów. Niejednokrotnie brałam czynny udział w Mistrzowskich Kursach Pianistycznych – będąc jeszcze na studiach, oraz po ich ukończeniu. Obecnie moja rola na kursach instrumentów dętych polega na akompaniowaniu podczas prowadzenia zajęć, oraz podczas koncertów towarzyszących kursowi.

Już kilkakrotnie brałam udział w Międzynarodowym Kursie Instrumentów Dętych Drewnianych «Ventus Optimus» organizowanym w Łodzi (miasto w centralnej Polsce). Kadre pedagogiczną stanowili wybitni instrumentaliści (m.in. z Czech, Wielkiej Brytanii, Holandii i Polski). Kursantom przysługiwało kilka lekcji z każdym pedagogiem jego specjalności. Podczas trwania kursu miały miejsce koncerty uczestników – w tym «Koncert – Konkurs», oraz Koncert Pedagogów.

Od roku biorę też udział w realizacji «Projektu badawczego na płaszczyźnie umuzykalniania młodzieży w zakresie kameralistyki – saksofon i fortepian». Warsztaty Muzyczne prowadzone są przez wybitnego polskiego saksofonistę – wirtuoza Pawła Gusnara, pracownika naukowego Uniwersytetu Muzycznego im. Fryderyka Chopina w Warszawie. Zajęcia odbywają się w Szkołach Muzycznych w różnych miastach Polski i trwają 1–2 dni, podczas których uczniowie mają możliwość lekcji z dr Pawłem Gusnarem, natomiast uwieńczeniem jest Recital Saksofonowy mistrza przy moim współudziale. Na lekcjach nie towarzyszy fortepian, ponieważ w przypadku młodzieży grającej stosunkowo krótko na instrumencie dętym korekta aparatu zadęcia oraz

dobór odpowiedniego ustnika i stroików wysuwa się na plan pierwszy. Warsztaty te cieszą się dużym zainteresowaniem zarówno wśród młodzieży, jak i pedagogów i dają wszelkie korzyści o których będzie mowa poniżej.

Podczas trwania Międzynarodowych Kursów Mistrzowskich mają miejsce koncerty zarówno pedagogów, jak i czynnych uczestników kursu. Na program występujących na nich kursantów składają się dzieła omawiane na zajęciach z pedagogami kursu. Ideałem jest, aby każdy czynny uczestnik mógł wziąć udział w jednym z koncertów. Niestety przy dużej liczbie zgłoszeń często nie jest to możliwe i pedagodzy dokonują wyboru spośród najlepszych uczestników.

Korzyści płynące z udziału w w/w wydarzeniach są olbrzymie:

- konfrontacja sposobu nauczania na wielu płaszczyznach;
- zderzenie wizji interpretacyjnych;
- możliwość dyskusji, oraz przedstawienia własnego punktu spojrzenia na muzykę;
- porównanie własnych umiejętności z umiejętnościami studentów z innych ośrodków zagranicznych.

Opierając się na własnych doświadczeniach, jak również na opinii kolegów i koleżanek mogę stwierdzić, iż u studentów biorących udział w Międzynarodowych Kursach Muzycznych nastąpił niejednokrotnie olbrzymi postęp w grze na instrumencie danej specjalności, oraz:

- większe zaangażowanie w pracę nad własnym warsztatem;
- dążenie do osiągnięcia jak najwyższego poziomu artystycznego;
- większe otwarcie na różnorodność interpretacyjną dzieł muzycznych;
- szersze horyzonty wyobraźni muzycznej.

Niezwykle ważnym wydarzeniem dla przyszłych, młodych muzyków jest kontakt z mistrzami – instrumentalistami. Zarówno będąc słuchaczem ich wspaniałych recitali uświetniających kurs i pozostających na długo w pamięci jak i bezpośredni kontakt podczas prowadzonych przez nich zajęć są nie do przecenienia.

Uczestnicy kursu to przeważnie ludzie młodzi, pełni zapału, pragnący dojść jak najwyżej we własnej specjalności. Porównanie z innymi instrumentalistami z krajów o odmiennej kulturze i obyczajach, co nie pozostaje przecież bez wpływu na interpretację i estetykę wykonawczą, oraz obserwacja odmiennych technik warsztatowych spowodują chęć poszukiwania zarówno w kwestiach czysto technicznych, jak i wyrazowych. Dla tych, którzy na dalszych etapach kształcenia będą wciąż dążyli do udoskonalania własnych umiejętności i którym uda się osiągnąć wysoki poziom artystyczny, ukoronowaniem będzie udział i splendory w Międzynarodowych Konkursach Muzycznych.

Pozostaje jeszcze jedna bardzo ważna kwestia – integracji młodzieży [2]. Międzynarodowe Kursy Mistrzowskie to nie tylko nauka, rozwój i występy sceniczne. To również spotkania towarzyskie, konwersacja na poziomie języków obcych i niejednokrotnie wspaniałe cenne znajomości, które potrafią przetrwać przez całe lata.

2. Międzynarodowe Konkursy Instrumentalne [3]. Regulamin danego konkursu instrumentalnego określa warunki jakie musi spełnić uczestnik, aby móc do niego przystąpić. Oprócz podanego bardziej lub mniej szczegółowo programu, jaki winien jest przygotować biorący w nim

udział konkursant, zakwalifikowanie może nastąpić drogą zgłoszenia, lub organizatorzy nakładają dodatkowo obowiązek przesłania nagrania CD, a niejednokrotnie rejestracji DVD. Jest to uzasadnione ograniczoną liczbą uczestników i dążeniem do jak najwyższego poziomu artystycznego wykonawców.

Omawiane w niniejszym referacie powyżej międzynarodowe warsztaty muzyczne służą przede wszystkim odpowiedniemu ukierunkowaniu uczestników w ich dalszej drodze artystycznej, natomiast konkursy stanowią konfrontację już dojrzałych profesjonalistów z różnych międzynarodowych ośrodków, konfrontację zarówno pod kątem poziomu techniki grania na instrumencie, jak i spojrzenia na wykonawstwo dzieł kompozytora poprzez czynniki kulturowe danego kraju. Udział w konkursach jest również wielkim sprawdzianem odporności psychicznej i predyspozycji do występowania na estradzie. Akademia Muzyczna w Łodzi w której mam przyjemność i zaszczyt pracować jako pracownik naukowy organizuje wiele międzynarodowych konkursów instrumentalnych. Jednym z nich, który chciałabym przedstawić jako przykład wspaniałego przedsięwzięcia pozwalającego młodym muzykom na wielkie doświadczenie nie tylko w zakresie instrumentalistyki jest akademicki konkurs dla saksofonistów o nazwie «Sax Fest».

Odbył się on w Łodzi w 2012 roku i wzięło w nim udział kilkudziesięciu saksofonistów z całego świata. Oprócz studentów z Europy gościliśmy młodych muzyków ze Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Kanady i Japonii.

Oprócz przesłuchań mających na celu wyłonienie zdobywców nagród i wyróżnień odbywały się koncerty jurorów. Najbardziej jednak oczekiwanym wydarzeniem był «Koncert na 100 saksofonów», który odbył się na rynku wielkiego łódzkiego kompleksu handlowo – rekreacyjnego o nazwie «Manufaktura». Najcenniejsze było to, iż w koncercie tym wzięli udział zarówno jurorzy konkursu, a należy dodać, że byli nimi znakomici uznani saksofoniści-wirtuozi, wszyscy uczestnicy konkursu, jak również młodzież ucząca grać się na tym instrumencie w szkołach muzycznych podstawowych i średnich Łodzi. Impreza ta zgromadziła mnóstwo publiczności i została nagrodzona wielkimi brawami. Myślę, że koncert ten stał się olbrzymim przeżyciem dla tych najmniejszych i starszych uczniów, ponieważ okazja wspólnego występu z młodzieżą akademicką, nie mówiąc o wirtuozach tego instrumentu – jurorach, nie zdarza się często. Nie bez znaczenia pozostaje również możliwość rozmowy z jurorami, ich opinia i spostrzeżenia dotyczące występu na konkursie.

Tak więc Międzynarodowe Konkursy Instrumentalne czy omawiane powyżej wydarzenie, które przyjęło formę konkursu połączonego z festiwalem [3] stanowią nie tylko konfrontację młodych muzyków na płaszczyźnie wykonawstwa, ale również są imprezami integrującymi młodzież muzyczną wielu krajów.

3. Program Erasmus. «Program Erasmus stwarza szkołom wyższym, ich studentom i pracownikom, a także innym instytucjom, które współdziałają z uczelniami wiele interesujących możliwości włączenia się do współpracy międzynarodowej» [4].

Erasmus jest częścią programu o nazwie «Uczenie się przez całe życie» (LLP –the Lifelong Learning Programme), którego celem jest podnoszenie jakości i atrakcyjności kształcenia oraz ułatwienie i zwiększenie intensywności międzynarodowej współpracy w dziedzinie edukacji. Do udziału w programie jest uprawnionych 31 krajów, w tym 27 krajów Unii Europejskiej.

Jakie możliwości stwarza Erasmus dla Wyższych Uczelni Muzycznych?

1. Prowadzenie wymiany studentów:

- wyjazdy studentów do zagranicznych uczelni partnerskich;
- przyjazdy zagranicznych studentów z uczelni partnerskich.

Studenci wyjeżdżają do innej uczelni przeważnie na jeden semestr, w niektórych przypadkach czas pobytu może zostać wydłużony do dwóch semestrów.

2. Prowadzenie wymiany pracowników:

- wyjazdy nauczycieli akademickich do zagranicznych uczelni partnerskich w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych;
- wyjazdy pracowników uczelni na kursy i szkolenia w celu doskonalenia kompetencji zawodowych;
- przyjazdy nauczycieli akademickich, oraz pracowników w celu prowadzenia zajęć, lub w celu szkolenia się.

3. Kursy intensywne (Intensive Programmes) – zajęcia dydaktyczne opracowane i prowadzone przez wykładowców z różnych krajów dla międzynarodowej grupy studentów.

4. Projekty wielostronne (Multilateral Projects) – projekty polegające na opracowywaniu nowych programów nauczania (również nauczania na odległość), modernizowania uczelni.

Uczelnie prowadzące wymianę studentów i pracowników mogą starać się o dofinansowanie w związku z jej organizacją, np. promocję wymiany, kursy językowe, programy «integracyjne». W zależności od wybranego projektu uczelnie wnioskuje o przyznanie funduszy do Narodowej Agencji, lub Komisji Europejskiej. Aby uczelnia wyższa mogła przystąpić do programu, musi posiadać Kartę Uczelni Erasmusa, nadawaną przez Komisję Europejską.

Korzyści płynące z udziału w programie Erasmus są wielostronne:

1. Studenci mają możliwość realizacji części studiów w zagranicznej uczelni i w międzynarodowym otoczeniu, polepszenia znajomości języków obcych, poznania systemu kształcenia i metod nauczania w innych krajach, poprawę umiejętności podejmowania decyzji i rozwiązywania problemów.

2. Nauczyciele akademicy mają możliwość wymiany doświadczeń z pedagogami zagranicznych uczelni, poznania systemów nauczania w innych krajach, poznania innych kultur.

3. Erasmus umożliwia uczelniom wyższym rozwijanie współpracy międzynarodowej, oraz umiędzynarodowienie kształcenia.

Korzyści płynące z możliwości jakie stwarza program Erasmus są bardzo duże, jednakże zdarzają się również minusy – mam na myśli

wymianę zagraniczną studentów. Tak jak wspomniałam wcześniej, wyjazd do innej zagranicznej uczelni pomaga w samodzielnym podejmowaniu decyzji i rozwiązywaniu problemów. Jednak warunkiem właściwych decyzji jest dojrzałość człowieka i rozsądek. W przypadku bardzo młodych ludzi wchodzących w nowe i odmienne środowisko niestety istnieje ryzyko błędów, których cena może być bardzo wysoka.

Drugim problemem jest zmiana pedagoga i sposobów uczenia. Może się zdarzyć, iż aparat gry młodego człowieka i jego świadomość techniki gry nie są na tyle stabilne i dojrzałe, aby poddać się innemu kierunkowi nauczania. W klasie saksofonu zetknęłam się z przypadkiem studenta, dla którego wyjazd do zagranicznej uczelni z programu Erasmus nie przyniósł rozwoju, lecz uwstecznienie w technice zadęcia i intonacji. Myślę, że jednak takie sytuacje należą do rzadkości.

Wnioski końcowe. Współpraca i kontakt na międzynarodowym polu muzycznym przejawia się w wielu formach i możliwościach. Dotyczy ona zarówno studentów, jak i pedagogów. Najbardziej rozpowszechnione z nich to międzynarodowe warsztaty muzyczne, międzynarodowe konkursy muzyczne, oraz realizacja programu Erasmus. Korzyści jakie dają w/w przedsięwzięcia są olbrzymie i bardzo cenne – dla studentów jest to możliwość studiowania w zagranicznej uczelni, osobisty kontakt z wirtuozami instrumentu, poznanie odmiennych metod nauczania, konfrontacja i integracja z innymi uczniami czy studentami. Dla pedagogów szkół muzycznych i wyższych uczelni muzycznych możliwość kontaktu z ośrodkami zagranicznymi, wymiana doświadczeń na polu pedagogicznym, konfrontacja studentów własnej klasy ze studentami z innych ośrodków stanowią niezwykle ważny motor działania. Omówione w niniejszym referacie formy współpracy międzynarodowej służą zarówno rozwojowi poszczególnych jednostek, dobru szkół i uczelni, integracji muzyków, jak również bardzo ważnemu przesłaniu, kształtowaniu nowego oblicza muzyki poprzez wspólne działanie i odczuwanie.

LITERATURE

1. Konaszkiwicz Zofia. Kształtowanie kultury muzycznej w szkole i środowisku poza szkolnym / Zofia Konaszkiwicz. – Bydgoszcz : IKNiBO, 1980. – S. 105.
2. Pytlak Andrzej. Podstawy Wychowania Muzycznego / Andrzej Pytlak. – Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1997. – S. 126.
3. Chodkowski Andrzej. Encyklopedia Muzyki / Andrzej Chodkowski. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2001. – 1128 s.
4. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji Narodowa Agencja Programu «Uczenie się przez całe życie» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://erasmusplus.org.pl/o-programie/>.

РЕЗЮМЕ

Богна. Дулинская. Международное сотрудничество школ и высших учебных заведений как фактор развития музыкального образования.

В статье рассмотрены три наиболее популярные формы международных музыкальных встреч, их позитивы и негативы, которые сказываются на деятельности как педагогов, так и их учеников. Отдельно рассмотрены распространенные ныне международные музыкальные мастер-классы, которые пользуются популярностью среди музыкальных школ и академий. Внимание уделено организационным особенностям международных инструментальных конкурсов, показано их положительное влияние на формирование исполнительского мастерства учащихся и студентов. Освещено сотрудничество высших музыкальных школ в рамках программы Erasmus, что открывает для студентов международное образовательное и художественное пространство.

Ключевые слова: международное сотрудничество, музыкальная школа, музыкальный мастер-класс, музыкальное образование, исполнительское мастерство.

SUMMARY

B. Dulinska. The international cooperation of schools and higher education institutions as a factor in the development of musical education.

The article considers the three most popular forms of international musical meetings, their positives and negatives, which influence the activity of both the teachers and their students. Separately current widespread international master music classes, which are popular among music schools and academies are considered. Attention is given to the organizational features of instrumental international competitions, demonstrated a positive effect on the formation of the performing skills of the pupils and students. The cooperation of musical high schools in the framework of the Erasmus programme, which opens for the students of international educational and artistic space is highlighted.

Key words: *an international cooperation, a musical school, a musical master-class, musical education, performing skills.*